

Adama

[JORD]

ADAMA NR 7 ÅR 2022. MÅNADERNA SIVAN/TAMMUS, ÅR 5782.
EN TIDNING FRÅN KEREN KAJEMET OM DESS 121-ÅRIGA
VISION OM ETT GRÖNT OCH FRISKT ISRAEL

KEREN KAJEMET - KKL
ISRAELFONDEN

För 110 år sedan föddes Raoul Wallenberg

Om du ger 1000 kr till Raoul Wallenberg Park
skickar vi dig en bronspin av Raoul Wallenbergs portfölj.

10 000 personer guidas varje år i Stockholms stora synagoga

Under maj månad tog synagogan emot 36 grupper och totalt över 1000 personer under en och samma månad.

Över 10 000 besökare guidas i Stockholms stora synagoga varje år. Många av besökarna är elever från skolklasser. – Det roligaste är när eleverna ställer frågor och när de som kommer är förberedda. Då blir det dialog och samtal, där frågorna driver på diskussionen istället för att jag håller en föreläsning, säger guiden Folke Holtz.

Folke Holtz är anställd i Judiska församlingen som bokningsansvarig och guide för stora synagogan i Stockholm. Tillsammans med Eva Aperia samt ytterligare någon vikarie tar han emot mellan 10 000 – 12 000 besökare varje år från grundskolor, gymnasier, universitet, pensionärsgrupper, olika kulturgrupper och långväga turister.

Arbetet innebär inte endast guidning utan även en hel del undervisning. När Adama besöker synagogan lyssnar en gymnasieklass på Folke Holtz, som talar om relationen mellan föräldrar och barn och sedan illustrerar vad en judisk bönesjal är.

– Jag har olika nivåer för olika åldersgrupper. I dag hade jag en gymnasieklass, där kan man föra resonemang som man inte kan göra med femteklassare, berättar Folke Holtz när vi efter studiebesöket samtalar med honom i Judiska församlingens lokaler som ligger strax intill Stockholms stora synagoga.

Folke Holtz är gymnasielärare i religion och samhällskunskap i grunden. Han har ansvarat för studiebesöken i synagogan under fem års tid. Dessförinnan hoppade han in under några år när det behövdes en back up för ordinarie personal. – Nu under maj månad hade vi 36 grupper och totalt tog vi emot över 1000 personer under en månad, berättar han. – Det roligaste är när eleverna ställer frågor och när de som kommer är förberedda. Då blir det dialog och samtal, där frågorna driver på diskussionen istället för att jag håller en föreläsning.

Det är både svenskar och nysvenskar, samt kristna, muslimer och ateister som

kommer på studiebesök. Det kan röra sig om grundskolor, universitet, friskolor, kommunala skolor eller ideella föreningar.

– Jag hade nyligen en grupp från en högskola som var väldigt duktiga och som ställde mycket frågor. Det är det som gör det hela så roligt.

Under coronaperioden upphörde verksamheten men idag är återigen tre personer involverade i visningarna och intresset för att komma på ett studiebesök är på uppgång.

– För lärare är det bra att förbereda eleverna på att ha med sig förberedda frågor eller att de ställer spontana frågor så att det inte bara blir en föreläsning, förklarar Folke Holtz.

– Jag får många frågor från elever i mellanstadiet, medan lite äldre elever ibland är lite mer tystlåtna, lägger han till.

Folke Holtz brukar informera om hur säker bibeltexten är, hur texten har bevarats genom historien.

– Det finns mycket klyschor exempelvis om att det finns ett motsatsförhållande mellan tro och vetenskap, berättar Folke Holtz.

– Eleverna har sällan läst texterna. I vissa fall saknas kunskap vilket leder till felaktiga föreställningar och en brist på förståelse. Det är bra att de kommer på studiebesök, då kan man i viss mån korrigera bilden. Vi får väldigt bra respons och vi minner med så gott som alla som vill komma, förutom de som kommer väldigt sent – de kan vi ibland få hänvisa till nästa termin.

Den som är intresserad av en guidad tur i Stockholms stora synagoga kan ta kontakt via judiska församlingens hemsida jfst.se (under fliken "Fler tjänster" finns rubriken "Guidade visningar och studiebesök").

Studiebesöken bokas efter överenskommelse, måndag-torsdag mellan kl. 11.00-16.00. För ytterligare frågor kontakta Folke Holtz på telefon 0721-511 721.

– Den som har praktiska frågor kan höra av sig, hälsar Folke Holtz. □

– Det roligaste är när eleverna ställer frågor och när de som kommer är förberedda, säger Foten: Ruben Agnarsson

KKL har etablerat center i Ukraina, Ungern och Tjeckien nära krigszonen för att hjälpa judiska flyktingar i Ukraina.

Foto: Ukrainas inrikesministerium

KKL:s flyktinghjälp i Ukraina

Under de senaste månaderna har Keren Kajemet arbetat i hela Europa och i Israel för att ge humanitär bistånd till judiska flyktingar som flyr Ukraina efter den ryska invasionen. Redan mars beslutade KKL att ge betydande ekonomiskt bistånd till ukrainska judar och en särskild enhet inrättades för arbetet.

– Vår hjälp berör de judiska flyktingar som har nått Ukrainas gränser och evakuerats till säkra platser i Ukraina, säger Shariel Gon, samlingschef för insatsen.

– Immigranter från Ukraina till Israel får hjälp av Jewish Agency och israeliska medborgare i Ukraina får hjälp från UD. Men de judiska medborgarna i Ukraina som har blivit flyktingar tillhör inte någon av dessa två grupper och ingen tar hand om dem, säger han.

KKL har etablerat center i Ukraina, Ungern och Tjeckien nära krigszonen för att hjälpa judiska flyktingar i Ukraina. Kontoren drivs främst av lokala volontärer.

KKL samverkar med Ukrainas judiska förbund och ger pengar till människor i krigszonen, evakuerar flyktingar till västra Ukraina, hjälper flyktingar med bostad, transporter, mat, toalettartiklar för barn, mediciner och andra kostnader.

KKL i Tjeckien har tecknat ett avtal med det judiska samfundet i Bratislava (Slovakien), som samordnar biståndet till flyktingar som har korsat gränsen dit.

KKL i Ungern och Centraleuropa samarbetar med judiska organisationer i Ungern och tillhandahåller boende, toalettartiklar för kvinnor och barn, mat och mediciner.

Hittills har mer än 6 miljoner kronor samlats in till arbetet. Insamlingsinsatsen pågår genom de flesta KKL-kontor världen över.

– När det gäller biståndet arbetar vi på

KKL har tagit hand om hemlösa barn från ett barnhem i Zhytomyr i Ukraina på sitt utbildningscenter i Ness Harim. Foto: KKL

fyra fronter, förklarar Shariel Gon.

– En är genom de judiska organisationerna i Ukraina. Genom dem lyckas vi hjälpa det största antalet flyktingar.

– Den andra fronten är via vårt kontor i Ungern. Flyktingar som passerar gränsen från Ukraina når transitstationerna utan någonstans att bo, utan mat eller medicin och vi är där för att förse dem med det.

– Den tredje fronten är vårt KKL-kontor i Tjeckien, där vi också hjälper till att korsa gränsen till Slovakien och att tillgodose flyktingarnas humanitära behov. Den sista fronten är här i Israel.

Den israeliska fronten handlar om omhändertagandet av hemlösa barn från Ukraina i KKL:s utbildningscenter i Ness Harim. KKL är värd för 100 barn och personal från ett barnhem i Zhytomyr. Barnen har fått boende och försörjning och har haft en mängd olika aktiviteter,

utbildningsprogram och turer över hela landet.

KKL:s stöd gjorde det möjligt för det judiska samfundet i Kiev att evakuera vårdboendet för överlevande från Förintelsen så att de fick en säker plats i västra Ukraina, samtidigt som de fick tak över huvudet, koshermat och sjukvård.

– Att stödja flyktingar är inte traditionell KKL-verksamhet, säger Kobi Davit, ordförande för KKL i Ungern och Centraleuropa.

– Vi blev fångade i det här kriget, men det gav oss möjligheten att stödja våra syskon i exil och detta är ett tydligt tecken på ömsidig enhet mellan diasporajudar och staten Israel och vice versa.

Davit betonar KKL Ungerns historiska betydelse mot bakgrund av andra världskriget och minnet av Förintelsen. – Det lokala kontoret verkade här fram

till 1938, och vi öppnade den igen 2021, säger han.

– Historien om Central- och Östeuropa är mycket viktig för sionismen som vi känner den idag. Mindre än 500 meter från där vi är föddes Theodor Herzl, staten Israels visionär. Idag sluter vi en cirkel eftersom vi ger detta stöd genom KKL på uppdrag av staten Israel, till de familjer vars föräldrar och far- och morföräldrar kan ha varit en integrerad del av arbetet med att etablera staten Israel.

Davit säger att det är omöjligt att inte bli röd när man ser flyktingarna korsa gränsen.

– Du ser människor som går ombord på tåg med ryggsäckar, utan sina tillhörigheter och alla sina ägodelar kvar. Det handlar i första hand om flickor och barn som är ensamma med sina mammor, eftersom fäderna är begränsade från att lämna landet på grund av den allmänna mobiliseringen i Ukraina.

Över 25 000 immigranter från Ukraina, Ryssland, Vitryssland och Moldavien hade i mitten av juni anlänt till Israel i operationen "Immigranter kommer hem".

De flesta av de nya invandrarna får tillfälliga bostäder på hotell och sprids senare till olika städer.

De mest mottagliga städerna sedan operationens början har varit Haifa (2 707), Netanya (2 438) och Tel Aviv-Jaffa (2 324).

I samarbete med arbetsförmedlingen får de nya invandrarna olika anpassade utbildningsprogram som gör de lättare kan integreras i det israeliska samhället.

Använd swish 123 204 66 47 eller bankgiro 733-9518 för gåvor till KKL:s stöd till ukrainska flyktingar. Märk betalningen "Ukraina" (gäller även betalning via internetbank). □

David Fischer beskriver landet Israel som en livförsäkring för det judiska folket.

Foto: Ruben Agnarsson

Hugo Valentins bok "Judarnas historia i Sverige" kom ut år 1924, en moderniserad version kom år 1964. Carl Henrik Carlssons bok "Judarnas historia i Sverige" kom ut förra året.

Foto: SvD/IMS Vintage Photos och Natur & kultur.

Israel är den enskilt viktigaste frågan för svenska judar

Engagemanget för staten Israel är mycket större än vad som framkommer i medier och i offentlig debatt

Svenska judar är betydligt mer engagerade i staten Israel än vad som framkommer i medier och i offentlig debatt.

– Majoriteten judar i Sverige begriper att varken församlingen, Persson-pengar eller ett kulturellt erkännande i Sverige är en garanti för det judiska folket om allt verkligen ställs på sin spets, menar David Fischer, som år 1996 doktorerade om vad som är betydelsefullt för svenska judar.

David Fischer är teologie doktor och jude, en kombination som är unik i Europa. Hans avhandling år 1996 vid Uppsala universitet handlade om den judiska församlingen i Stockholm och dess liv. Avhandlingen blev därmed den första vid en teologisk fakultet i Norden som behandlade ett icke-kristet religiöst samfund. – Resultatet i avhandlingen visade att relationen till Israel var den enskilt viktigaste frågan bland medlemmarna i den judiska församlingen i Stockholm, berättar David Fischer.

Undersökningen hade över 70 procent svarsfrekvens av de 1 000 som intervjuades. Vad gäller svarsfrekvensen när det gäller frågan om Israel så svarade hela 95 procent av dem som tillfrågades – och de allra flesta av dem som svarade hade en positiv inställning till Israel.

Inte minst var så viktigt som staten Israel, landet var betydligt viktigare än församlingen. Det var heller ingen större skillnad i inställning mellan män och kvinnor. Bland de äldre, de som själva hade

upplevt andra världskriget, var stödet något starkare än bland de yngre, men i båda grupperna, inklusive bland tonåringarna, hade staten Israel den viktigaste rollen för de tillfrågades judiska identitet.

– Majoriteten judar begriper att varken församlingen, Persson-pengar eller ett kulturellt erkännande i Sverige är en garanti för det judiska folket om allt verkligen ställs på sin spets. Det fanns en judisk kultur i Tyskland och Österrike på 1930-talet, ja, i hela Central- och Östeuropa, men det hjälpte inte när Hitler kom, resonerar David Fischer och beskriver landet Israel som en livförsäkring för det judiska folket. – Majoritetens majoritet av judarna i Sverige inser att om det skulle smälla riktigt rejält så finns det bara Israel som kan skydda vår existens. Då hjälper det inte om man är hedersdoktor vid Göteborgs universitet eller kulturskribent på en stor och erkänd dagstidning.

David Fischer beskriver hur den östeuropeiska invandringen på grund av pogromerna i främst Tsarryssland i slutet av 1800-talet grundlade förståelsen hos många svenska judar angående behovet av en judisk stat.

Engagemanget hos dessa invandrare var exempelvis helt avgörande för starten av Keren Kajemet i Sverige år 1910.

Även de judiska flyktingarna som kom till Sverige efter andra världskriget var pådrivande för ett Israel-engagemang, inte minst de som överlevde Förintelsen.

– Jag vill här citera min kloka mamma som sade: "Hade vi haft Israel 1938 i stället för 1948, då hade vi inte behövt stå här och begråta våra mördade släktingar och vänner", förklarar David Fischer.

– De som överlevde Förintelsen var ofta sionister. De satsade pengar på att bygga upp landet Israel och den blå bössan, pushken, fanns i allas hem. De hade också med sig den svenska opinionen eftersom allmänheten var mycket sympatiskt inställd.

Välviljan i opinionen under perioden 1965-1985 tog sig bland annat uttryck i att det aldrig – varken förr eller senare – har funnits så många judiska organisationer i Sverige. I Stockholm fanns det 63 judiska föreningar.

– 29 av dessa var inriktade på sionism och Israel, medan ett fåtal hade Förintelsen som fokus.

Innan David Fischer skrev sin doktorsavhandling hade han år 1986 även skrivit licentiatuppsatsen "Judiskt organisationsliv i Stockholm 1776-1984", vid Teologiska fakulteten i Uppsala.

I den senare beskrivs det judiska livet i Stockholm utifrån ett organisationsperspektiv, medan doktorsavhandlingen studerar det judiska livet utifrån de enskilda medlemmarnas perspektiv.

David Fischers mamma kom till Sverige år 1945 med Bernadotte-transporterna.

– Mamma deporterades tidig höst 1944 och hamnade till slut i Bergen-Belsen, som befriades av britterna i krigsslutet.

Min pappa kom till Sverige 1947, berättar han.

– Genom Röda korsets listor hade mamma sett att pappa var i livet i Österrike där han arbetade för den judiska hjälporganisationen Joint. Hon hade varit skild från sin fästman sedan 1941 då pappa tvingades till krigstjänst i den ungerska armén, som var allierad med Nazi-Tyskland. Sex år senare återförenades de i Stockholm och de gifte sig mycket kort efter pappas ankomst i Stockholms synagoga 1947.

– Jag kommer ihåg de första Förintelse-manifestationerna, då var Israel en självklar del av minnesunderna. Att tala om Förintelsen är en viktig del i församlingarnas verksamhet men det ger inget framtidshopp för den unga judiska generationen, att enbart få vittnesmål om det slagna och kuvade folket.

– Även en kristen läsekrets vet att den judiska staten Israel är en garanti för att representanter från alla religioner ska få besöka sina heliga platser. Under Förintelsen styre var judar helt utestängda från Östra Jerusalem och när det gäller kristna så kringgärdades besöken av stor byråkrati, höga kostnader av olika slag och andra svårigheter, säger David Fischer.

– Så länge Israel är en stark stat på demokratisk grund så har både den kristna och den muslimska gruppen garanterat tillgång till sina helgedomar. "Frälsningen kommer från judarna", sade Jesus (Joh

Det är mer politiskt korrekt, för judar som vill synas och höras kulturellt, att distansera sig från Israel.

David Fischer, teol dr

4:22). Skulle Israel falla skulle Jesus bli hemlös och de kristna rötterna försvinna.

David Fischer konstaterar att det stora och väldokumenterade engagemanget för Israel bland judar i Sverige ofta tystas ned. Istället för att ge röst åt denna stora majoritet bland svenska judar, lyfts judar som är halvkritiska eller kritiska till Israel ofta fram i det offentliga rummet.

– Vissa tycks vilja få oss att tro att Israel har mist sin betydelse för judar i Sverige, konstaterar David Fischer.

Han nämner exempelvis boken "Judarnas historia i Sverige" som kom ut förra året. Boken är skriven av Carl Henrik Carlsson, filosofie doktor i historia, som är anställd vid Hugo Valentins-centrum på Uppsala universitet

– Boken innehåller viktig information om judarnas historia i Sverige. Carl Henrik Carlsson har tagit fram en rad betydelsefulla fakta som ingen annan har lyckats

att få fram, betonar David Fischer.

– Men en sak har författaren förbigått: hur de svenska judarna ser på sin relation till Israel. Med några få ord nämner författaren om att Israel har en stor betydelse för den judiska minoriteten, men det är också allt. På de få rader som beskriver de svenska judarnas relation till Israel låter författaren antiisraeliska judiska kulturpersonligheter uttala sig åt majoritetens vägnar för att skildra vad judar i Sverige tycker om Israel.

– Trots att min avhandling har ett tydligt svar på vad frågan vad svenska judar tycker om Israel väljer boken ut icke-representativa röster vilket gör att judarnas engagemang för Israel får en oproportionerligt liten del. På denna punkt beskrivs inte verkligheten som den är. Israel har en oerhört mycket större betydelse för den judiska minoriteten än vad som framkommer på de få rader som finns i boken.

Det är mer politiskt korrekt, för judar som vill synas och höras kulturellt, att distansera sig från Israel. Deras Israel-engagemang har inte passat in i det politiska tänkandet som just nu råder och lösningen har blivit att föra fram judiska personer som är Israel-kritiska, menar David Fischer.

– Priset som judar som vill göra karriär har att betala är att hålla tyst om Israel, men vare sig man är traditionell jude eller inte, så går det inte att hävda att Israel saknar betydelse för den judiska minori-

teten eftersom min avhandling visar att det är precis tvärtom.

Hugo Valentin Center inrättades vid Uppsala universitetets humanistiska fakultet i november 2009. Det är uppkallat efter den svenske historikern Hugo Valentin, en känd för forskare om antisemitism och judarnas historia i Sverige. Hans bok "Judarnas historia i Sverige" kom ut år 1924. En kortare och moderniserad version under titeln "Judarna i Sverige" utkom 1964.

David Fischer beskriver Hugo Valentin som sionistiskt intresserad och förankrad.

– Hugo Valentins böcker är skrivna om oss, Carlssons bok är skriven till oss, säger han.

Carl-Henrik Carlsson menar att det inte är konstigt om någon tycker att just deras specialintresse, forskningsområde eller åsikter får för lite utrymme i hans bok.

– Min bok är ett brett översiktsverk. Även om boken är ganska tjock är den, på grund av sitt stora och breda ämne, ganska översiktligt, betonar han.

– Självfallet skulle jag kunna skriva betydligt mer om relationen med Israel, precis som om alla andra aspekter av svensk-judisk historia, men det är helt enkelt mycket som ska få plats på begränsat utrymme och mycket har fått förkortas, fortsätter han och hänvisar till bokens omfattande litteraturlista.

– Det är en historiebok och tiden efter 1990 behandlas betydligt mer översiktligt

än andra perioder, vilket framgår klart. Relationen till Israel efter 1990 behandlas dock faktiskt på drygt en sida.

Carl-Henrik Carlsson konstaterar att hans bok hänvisar till Fischers undersökning från 1996 som visar att samhörigheten med Israel var stark, men betonar att undersökningen berör perioden efter 1990.

– Jag betonar på flera håll svenska judars generella starka samhörighet med Israel, och exemplifierar med konkreta citat och referat. Detta gäller inte minst i det betydligt längre kapitel åtta som omfattar åren mellan 1948 och 1991.

– Även i tidigare kapitel behandlas på flera ställen sionismens utveckling i Sverige, en lång rad sionistiska organisationer redovisas, etablerandet och framväxten av Keren Kajemet beskrivs, förklarar han.

– Fischer påstår att jag låter "antiisraeliska judiska kulturpersonligheter uttala sig åt majoritetens vägnar". Jag hävdar ingalunda att de uttalar sig "å majoritetens vägnar". De talar å sina egna vägnar men de har i egna böcker redogjort för hur deras i grunden positiva hållning till staten Israel naggats i kanten, en lämplig illustration till förändringar över tid, säger Carl-Henrik Carlsson som menar att Fischers beskrivning av Hugo Valentin innehåller många sakfel. Han misstänker att Fischers läsning av boken blivit skev och slarvig på grund av att hans egen undersökning från 1996 inte beskrivs mer i detalj.

Förslag på ny skollag hotar judiskt liv i Sverige

World Jewish Congress representant: ”Liberalism och demokrati handlar om att människor tycker och tänker olika”

World Jewish Congress (WJC), som representerar judiska församlingar och organisationer i över 100 länder, har framfört skarp kritik mot förslaget om etableringsstopp för konfessionella skolor.

Deras oro handlar om vad förslaget innebär för religiösa minoriteter och framtiden för judiskt liv i Sverige.

Petra Kahn Nord, nordisk representant för WJC, är djupt kritisk.

– Vad är konfessionellt? Vem definierar det? undrar hon och ifrågasätter att staten ska definiera hur judiska traditioner ska betraktas.

Hon menar att utredningen i själva verket utgår från ett kristet sätt att tänka.

– Vad är sekulärt och vad är religiöst? För en utomstående betraktare är jul och Lucia kristna högtider och julgranen en religiös symbol. Ska även dessa traditioner och symboler betraktas som konfessionella inslag? undrar Petra Kahn Nord, som menar att förslaget saknar respekt och förståelse för judisk kultur.

– Vi judar gör saker i grupp där det vi gör – inte i första hand det vi tror – räknas. Tas möjligheten att utvidga eller öppna nya judiska skolor bort blir det svårt att föra det judiska livet vidare, säger hon och betonar att utbildning och skola – där kunskap värderas enormt högt – är grunden i hela den judiska kulturen.

– En kritisk diskussion och att bryta och bända är centralt för oss, samtidigt måste man ha något att diskutera, där behöver man de judiska traditionerna och religionen för att ha något att utgå ifrån. För oss judar är den judiska religionen central, det är vårt kulturella språk. För en del är de judiska traditionerna konfessionella, men för många av oss är de inte det.

Petra Kahn Nord menar att lagförslaget ger en tydlig signal om att man inte förstår vad som är viktigt för att kunna garantera en fortsättning av judiskt liv i Sverige och att de som inte är protestantiskt kristna – eller ateister – inte ges samma plats i samhället.

– Liberalism och demokrati handlar om att människor tycker och tänker olika, säger hon. Liberala demokratier har genom historien lärt sig att man måste tillvarata minoriteters rättigheter, försök att tvinga minoriteter in i majoritetssamhällen med lagar och våld har allt för ofta slutat i katastrof. Förtiteln är det grymmaste exemplet på detta.

– Internationella kollegor är oroliga. Det kan komma en reaktion internationellt om det här förslaget går igenom, men vi vill först försöka få till en förändring inom den svenska debatten innan vi öppnar dammluckorna och uppmärksammar frågan internationellt.

Petra Kahn Nord har skrivit till alla politiker och träffat flera av dem för att redogöra för WJC:s inställning att förslaget är

Petra Kahn Nord uttrycker en stor oro inför vad förslaget om etableringsstopp för konfessionella skolor och fritidshem kan innebära för judiskt liv och kultur i Sverige.

Foton: Ruben Agnarsson

en stor inskränkning av människors rättigheter.

– Det lägger en blöt filt över människor, säger hon och påpekar att även om den svenska sekulära normen är problematisk så är tro inte i fokus för WJC, som istället driver frågan utifrån ett traditionellt och kulturellt perspektiv.

– Majoriteten av judarna i Sverige tror inte men håller fast vid traditionerna. Hur ska vi då kunna föra vidare vårt judiska arv, där religion och kultur hänger ihop och inte går att skilja åt?

Lösningen på problemet med bristfälliga konfessionella skolor är enligt Petra Kahn Nord att ge Skolinspektionen större möjligheter att granska och stoppa skolor som inte uppfyller myndigheternas krav.

WJC har sammanställt remissvaren på regeringens förslag och konstaterar att kritiken är förödande. Petra Kahn Nord hoppas att sammanställningen ska bidra till att öka kunskapsnivån kring förslaget

– Lagförslaget lägger en blöt filt över människor, menar Petra Kahn Nord.

svagheter.

Förutom det judiska samfundets kritiska syn sägs förslaget även av en stor del av övriga remissinstanser. Arton remissinstanser avstyrker och av de tretton instanser som tillstyrker finns sju kom-

muner med liten koppling till beskrivna verksamheter: som Bollebygd, Alvesta, Skövde och Skurup. De kommuner som har judiska skolor – Göteborg och Stockholm – har inte hunnit bereda ärendet i sina politiska församlingar.

Vad är sekulärt och vad är religiöst? För en utomstående betraktare är jul och Lucia kristna högtider och julgranen en religiös symbol. Ska även dessa traditioner och symboler betraktas som konfessionella?

Tjugofyra remissinstanser är antingen neutrala, eller har inte hunnit genomföra en beredning på grund av tidsbrist. Den korta remissperioden har förhindrat centrala instanser som Justitieombudsmannen (JO) att ens få yttra sig. □

Skarp kritik från remissinstanser

Ett framhastat förslag som bryter mot internationella konventioner och som är förenat med tydliga risker och oförutsedda konsekvenser. Så beskriver World Jewish Congress regeringens förslag om etableringsstopp för konfessionella friskolor och hänvisar till remissinstanser som menar att bristerna gör att beredningsprocessen måste stoppas.

Den korta remisstiden skadar beredningsprocessen, menar WJC i sin sammanställning av remissvaren och hänvisar till att Barnombudsmannen (BO) pekar på den ”anmärkningsvärt korta remisstiden”, vilket förhindrat BO att ge ett utförligt remissvar.

Även Justitieombudsmannen (JO) säger att ”remisstiden är anmärkningsvärt kort, endast en månad och två dagar, och sammanfaller med påsk-ledigheter. Det lämnas ingen förklaring till den korta remisstiden. Jag avstår därför från att yttra mig”.

Regeringen menar att förslaget följer internationell rätt. Flera tunga remissinstanser dömer ut den bedömningen och menar att förslaget sannolikt strider mot EU-rätten och andra konventioner. Diskrimineringsombudsmannen (DO) menar exempelvis att förslaget står i strid med Europakonventionens diskrimineringsförbud.

Kammarrätten i Göteborg ifrågasätter att sekulära myndigheter ska avgöra vad som är religion, tradition och kultur inom en viss trosuppfattning. Det strider sannolikt mot EU-rätten och Europadomstolens praxis.

Regeringens Institutet för mänskliga rättigheter underkänner regeringens bedömning som ”...inte (tar) hänsyn till den vidare lagstiftning... som finns på området”. Institutet hänvisar FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna artikel 26 om föräldrars rätt att välja

– Det är svårt att se att ett generellt etableringsstopp som riktas mot skolor och fritidshem med konfessionell inriktning skulle kunna försvaras utifrån kraven på likabehandling och proportionalitet i inskränkningar av grundläggande fri- och rättigheter, menar Anders Kompass.

Foto: Violaine Martin/FN

utbildning för sina barn.

Institutet ifrågasätter om det finns legitima skäl för drastiska förändringar: ”... inskränkningen ska stå i proportion till de mål som staten vill uppnå...”. Institutets tf generaldirektör Anders Kompass fortsätter: ”Det är svårt att se att ett generellt etableringsstopp som riktas mot skolor och fritidshem med konfessionell inriktning skulle kunna försvaras utifrån kraven på likabehandling och proportionalitet i inskränkningar av grundläggande fri- och rättigheter”.

Svenska kyrkan menar att förslaget strider mot Europakonventionens första tilläggsprotokoll artikel 2, Rätten till utbildning. Även Advokatsamfundet pekar på samma stadga om föräldrarätt.

BO identifierar ”risker för kränkningar av barns rättigheter enligt barnkonventionen” och pekar särskilt på FN:s barnkonvention som sedan 1 januari

2020 är lag i Sverige. Myndigheten menar att ”...det underlag och de överväganden som presenteras i promemorian inte är tillräckliga”.

Även Svenska kyrkan betonar barns rätt till religionsfrihet enligt FN:s barnkonvention.

Kammarrätten i Göteborg pekar på EU-stadgan om religiös likabehandling och näringsfrihet där etableringsstopp kan utgöra ett otillåtet hinder för EU:s grundläggande friheter: konkurrens och fri rörlighet och därför kan ”strida mot Sveriges åtaganden inom EU...”.

Justitiekanslern (JK) varnar för ”betydande och svårmotiverad inskränkning av egendomsskyddet” verksamheten ska överlåtas till en ny huvudman och menar att begränsning av att kunna utveckla sin verksamhet genom att ta in fler elever ”kan bedömas som oproportionerliga vid

en rättslig prövning”.

JK skriver vidare att ”de problem och brister som i övrigt lyfts fram... borde kunna hanteras genom mindre ingripande åtgärder som exempelvis skärpningar av tillsynen samt av ägar- och ledningsprövningen”.

Förslaget bryter mot internationell rätt, enligt en majoritet av remissinstanserna, inklusive tre av regeringens egna myndigheter, samt Advokatsamfundet och Kammarrätten i Göteborg.

Lagförslaget döms ut som oproportionerligt sett till vilka problem som förslaget förväntas lösa, påpekar både JK och BO.

Friskolornas Riksförbund menar att den ägar- och ledningsprövning som infördes år 2019 ger förutsättningar att komma tillrädda med olämpliga skolföreträdare. Det som krävs är en ”stark och skicklig” Skolinspektion.

DO konstaterar att endast en procent av samtliga elever i Sverige går på en skola med konfessionell inriktning och efterlyser istället en ”effektiv och skarp tillsyn” från Skolinspektionen. □

Faktaruta World Jewish Congress

World Jewish Congress (WJC) representerar det judiska folket gentemot regeringar, parlament, internationella organisationer och andra trosuppfattningar. WJC:s Nordenkontor återöppnades i september 2020. Den svenska sektionen etablerades av Gilel Storch som flyttade till Sverige 1940. Storch genomförde ett flertal hjälp och räddningsinsatser av judar från de nazistiska koncentrationslägren, och möjliggjorde Raoul Wallenbergs räddning av ungerska judar i naziockuperade Ungern under Förtiteln.

I februari 1945 upprättade Gilel Storch kontakt med SS-chefen Heinrich Himmler via en mellanhand. I april åkte Norbert Masur, svensk WJC-representant, i hemlighet till Tyskland för att träffa Himmler. Genom dessa förhandlingar och de efterföljande samtalen med chefen för Svenska Röda Korset, Folke Bernadotte, kunde WJC rädda 4500 kvinnliga fångar från koncentrationslägret i Ravensbrück. Cirka hälften av dessa kvinnor, som hade deporterats till Tyskland från över fyrtio länder, var judar.

Bella Nudelman, landskapsarkitekt på Keren Kajemet, visar runt Sveriges ambassadör Erik Ullenhag i Raoul Wallenberg Park.

Foton: Jorge Novominsky/KKL-JNF Photo Archive

Överst: Utrikesminister Yair Lapid och ambassadör Erik Ullenhag. Under: Ambassadörerna Benko och Nides.

Foto: Raoul Wallenberg Foundation

Raoul Wallenberg var en svensk hjälte som bör hedras i Sverige på samma sätt som han hedras i Israel och världen över. Fint att se att han får en park. Hoppas det kommer en park i Sverige också.

Sebastian Stakset, grundare av Heart of Evangelism

Angeläget att lyfta fram en livsgärning som lyckades rädda liv i en tid då många förblev passiva. Att stanna upp i en park kan ge tillfälle till tilltal. Må vi alla inspireras till handling!

Margareta Persson, företagare

Den 4:e augusti i år är det 110 år sedan den svenske diplomaten Raoul Wallenberg föddes

Sveriges ambassad i Israel hyllade Raoul Wallenberg

Den 31 maj höll Sveriges ambassad i Israel ett evenemang i ambassadör Erik Ullenhags residens för att fira att det i år är 110 år sedan Raoul Wallenberg föddes. Den svenske diplomaten som räddade tiotusentals ungerska judar under kriget och sedan hamnade i fångenskap i Sovjet, föddes den 4 augusti 1912.

Bland de inbjudna gästerna till Sveriges ambassad i Israel var Yair Lapid, vice premiärminister och utrikesminister, USA:s ambassadör Thomas R. Nides, Ungerns ambassadör Levente Benko, Yad Vashems ordförande Danny Dayan och Hava Katz, som överlevde Förntelsen tack vare att hon räddades av Raoul Wallenberg.

Ambassadör Ullenhag inledde evenemanget genom att tacka regeringarna i USA, Australien, Israel och Kanada för att de har gett Raoul Wallenberg hedersmedborgarskap och erkände att en rad svenska regeringar har misslyckats med att göra tillräckligt för Raoul Wallenberg, både när det gäller hans personliga öde och när det gäller att erkänna hans insatser och hans historiska betydelse. Han tillade att den här frågan på sistone har tagits upp på olika sätt i Sverige.

Ambassadör Ullenhag erkände även förekomsten av antisemitism i Sverige och det absolut nödvändiga behovet av att bekämpa detta obehagliga fenomen.

Yair Lapid berättade historien om sin far, som vid 13 års ålder räddades, tillsammans

Ambassadör Erik Ullenhag guidas runt i Raoul Wallenberg Park av Bella Nudelman, landskapsarkitekt på Keren Kajemet.

Foto: Yuval Mizrahi/KKL-JNF Photo Archive

mans med sin mamma, av Raoul Wallenberg, och sa att "hade det inte varit för Raoul, skulle jag inte stå här idag, framför er".

– Jag tackar er för denna eftermiddag. Och jag tackar er för det liv som en modig svensk diplomat gav till mig och min familj, avslutade Lapid sitt känsloladdade tal.

Ungerns ambassadör Benko betonade Raoul Wallenbergs betydelsefulla insats och konstaterade att han för Ungern är

en av landes egna hjältar. Han underströk att även om Ungern var ett offer för den nazistiska ockupationen, valde många ungrare, som pilkorsare, att samarbeta med nazisterna. Ambassadör Benko underströk stödet från sin regering till staten Israel, som en representant för det judiska folket.

Ambassadör Nides underströk den svenske diplomaten s hjältemodiga bedrifter och frågade sig själv vad han skulle ha gjort nu i det ukrainska kriget.

I en inspelad intervju förmedlade Hava Katz den gripande historien om hur hon personligen räddades av Raoul Wallenberg. Den siste talaren, professor Irwin Cotler, introducerades av ambassadör Ullenhag som hedersmedlem av International Raoul Wallenberg Foundation.

Cotler är Kanadas tidigare justitieminister och nuvarande ordförande för Raoul Wallenberg Center for Human Rights. Han fokuserade på den personliga tragedin kring Wallenbergs försvinnande och hävdade att många bevis visar att han levde efter 1947, det år som Sovjet hävdade att han dog.

I juli och augusti 2022 löper de 75 år långa sekretessrestriktionerna för centrala register i Ryssland ut när det gäller fallet med den svenske diplomaten Raoul Wallenberg.

Den ryska säkerhetstjänsten FSBs centralarkiv informerade Raoul Wallenbergs systerdotter Marie Dupuy redan i maj 2021 om att arkivet var redo att välkomna henne till arkivets läsesal för att granska den information som hon begärt ut via den ryske människorättsadvokaten Ivan Pavlov.

Under Covid-pandemin var läsesalen på FSBs Centralarkiv stängd och dessutom ansågs resor till Moskva vara för riskabla för utländska personer, särskilt individer som är engagerade i frågor som rör medborgerliga friheter och mänskliga rättigheter.

Istället bad Dupuy UD och svenska diplomatiska representanter att agera å hennes vägnar. Samtal med FSB-tjänstemän, understödda av den svenska ambassaden i Moskva, pågick när kriget i Ukraina inleddes den 24 februari.

I en artikel i Jerusalem Post nu i juni beskriver Raoul Wallenberg-forskarna Susanne Berger och Vadim Birstein hur inbjudan till Duduy från FSBs centralarkiv i maj 2021 kom precis när ryska myndigheter häktade advokaten Ivan Pavlov den 30 april 2021 för att ha delat hemligstämplad information i en förundersökning av en annan klient, journalisten Ivan Safronov.

Pavlov förnekade anklagelserna men meddelade på sensommaren att han hade sökt skydd i Georgien, eftersom han fruktade omedelbar arrestering i Ryssland, eller något ännu värre.

– Under de senaste veckorna har dessutom ny information dykt upp som tyder på att ytterligare dokumentation som är relevant för Wallenbergfallet kan finnas i tidigare hemliga samlingar av SMERSH (sovjetiska kontraspionaget, red anm) och andra ryska arkivarkiv, betonade Susanne Berger och Vadim Birstein.

De påminner om att det för endast ett decennium sedan fanns ett verkligt hopp om att ryska myndigheter skulle respektera förfrågningar om att få tillgång till vissa historiska dokument, särskilt de som rör offer för stalinistiskt förtryck.

– Åtminstone för ett kort ögonblick,

efter år av kränkningar av medborgerliga friheter, verkade det som om ryska domstolar återigen erkände – i mycket begränsad och restriktiv form – allmänhetens rätt till information och, med den, till historisk sanning. Historiker och människorättsförespråkare runt om i världen lade märke till, inklusive Raoul Wallenbergs familj, konstaterade Berger och Birstein i Jerusalem Post.

I juni förra året var Sveriges ambassadör i Israel, Erik Ullenhag, på besök för att se hur Raoul Wallenberg park växer fram i Tzora-skogen. Han framförde ett starkt budskap om projektets betydelse.

Raoul Wallenberg Park finansieras av Keren Kajemets understödjare i Sverige i samarbete med andra länder.

Som bidragsgivare kommer du med i den speciella bok som etableras i Jerusalem, samt en QR baserad lista på plats. Med din gåva stärker du banden mellan våra länder.

Använd swish 123 204 66 47 eller bankgiro 733-9518 för gåvor till färdig-ställandet av Raoul Wallenberg Park.

Märk betalningen "RW" (gäller även betalning via internetbank).

Tack för ditt engagemang!

Herzog om Raoul Wallenberg Park

– Raoul Wallenberg var en av de största rättfärdiga i historien som räddade många judar.

– Jag uppmanar understödjare att bli involverade och bidra till detta unika projekt. Jag känner personligen väldigt många judar som flydde till Sverige efter andra världskriget. Sverige öppnade då sina gränser och var en plats för flyktingar.

Isaac Herzog
Israels president

Foto: Elad Brami

Det judarna utsattes för under Förntelsen gör att vi har ett ansvar för att se till att detta inte händer igen. Raoul Wallenberg räddade judar på uppdrag av Sverige. En park om hans livsgärning inspirerar oss idag.

Eski Burenfjäll, entreprenör

Den svenske diplomaten Raoul Wallenberg är en av världens mest kända svenskar och även en nyckel när det gäller Sveriges relation med Israel.

Mikael och Magnus Oscarsson Riksdagsledamöter och bröder

Yair Lapid tillträder som Israels premiärminister fram till valet • Höstens val är det femte valet i Israel på tre och ett halvt år

Nye premiärministerns familj räddades av Raoul Wallenberg

Israels nye premiärminister är son till Yosef Lapid, som räddades i andra världskrigets slutskede i Budapest av den svenske diplomaten Raoul Wallenberg.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i höstas.

När Nir Orbach lämnade regeringskoalitionen förlorade regeringen sin majoritet och tvingades upplösa Knesset. Efter regeringens beslut att upplösa parlamentet kommer utrikesminister Yair Lapid att tillträda som tillfällig premiärminister fram till valet i oktober eller november. Efter en tioårig politisk karriär blir han därmed Israels 14:e premiärminister.

Yair Lapid föddes i Tel Aviv år 1963 och är son till författaren Shulamit Lapid (född Giladi) som var en av grundarna av den israeliska tidningen Maariv medan pappan var Yosef Lapid, journalisten som blev politiker och senare Israels justitieminister.

Yosef Lapid var aktiv i Knesset fram till två år före sin död år 2008. Han var vice premiärminister, justitieminister och oppositionsledare, samt ledare för det liberala sekulära partiet Shinui.

Yosef "Tommy" Lapid föddes i Jugoslavien (dagens Serbien) i en familj av ungersk-judisk härkomst. Hans familj greps av nazisterna och deporterades till Budapests ghetto. Hans far deporterades till ett koncentrationsläger där han mördades medan Lapid och hans mamma räddades av Raoul Wallenberg i Budapest. Efter kriget flyttade de till Israel år 1948.

När Sveriges utrikesminister Ann Linde besökte Israel i oktober förra året stod just Raoul Wallenbergs räddning av Yair Lapid familj i fokus. Under mötet i Jerusalem tog Ann Linde fram kopior på sidor från den svenske diplomaten Raoul Wallenbergs anteckningsbok från hans tid i Budapest.

Där fanns en lista över judar som Wallenberg gav skyddspass åt och räddade. Ett av namnen var "Josef Thomas Lempel", Yair Lapid far, som efter att ha räddats flyttade till Israel.

Sonen Yair Lapid betonade Raoul Wallenbergs betydelse för hans familjs överlevnad.

– I mina föräldrars hus finns en trälåda där min bortgångne far förvarade några souvenirer som han hade kvar efter Förintelsen. Det finns ett gult märke med bokstaven J, Jude, några fotografier och brev som på något sätt överlevde kriget, sade han i mötet med Ann Linde.

– Och det finns ett "Wallenberg-pass", ett dokument fyllt med sigill och underskrifter, utformat för att dölja det faktum att Raoul Wallenberg praktiskt taget inte hade någon behörighet att ge det till min far. Men det gjorde han. Han gav svensk immunitet till min far och farmor, tog dem under sina vingar och räddade deras liv.

– Om det inte varit för en modig svensk

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.
Foto: Office of U.S. House Speaker

diplomat hade jag inte stått här i dag, sade Yair Lapid.

Under sin militärtjänstgöring arbetade Lapid främst inom media och skrev för IDF:s tidning Bamachane. Därefter började Lapid på tidningen Maariv.

1991 började Lapid sin TV-karriär som

värd för en talkshow på Channel 1 och var programvärd för olika aktualitetsprogram under de kommande åren. Han gick in i politiken 2012 och grundade Yesh Atid-partiet, en liberal sionistisk grupp som vill "integrera judendomens och demokratins värden" enligt Knessets

webbplats. Partiet anser sig vara sekulärt i politikens centrum, och driver generellt på för liberalt sinnade reformer som gynnar arbetarklassen, skriver Jerusalem Post.

Yesh Atid fick 19 platser i Knesset 2013 och blev det näst största partiet knappt

Ann Linde visar Yair Lapid utdraget från Raoul Wallenbergs dagbok där pappan Tommy Lapid fanns bland dem som fått svenskt skyddspass.
Foto: Andreas Enbuske/UD

ett år efter att det grundats vilket gjorde Lapid till finansminister.

Efter en tid som oppositionsledare bildade han en rotationsregering med premiärminister Naftali Bennet förra året.

I ett drag av kreativ diplomati och politisk insikt, snickrade Lapid ihop en ny koalition som för första gången på 12 år placerade Netanyahu i opposition.

Även om Lapid var alliansens hjärna, cementerade han affären genom att gå med på att rotera jobbet som premiärminister med Bennett – ett drag som av många sågs som osjälvviskt och statsmanligt. Lapid tog på sig posten som utrikesminister, rapporterar nyhetsbyrå AP.

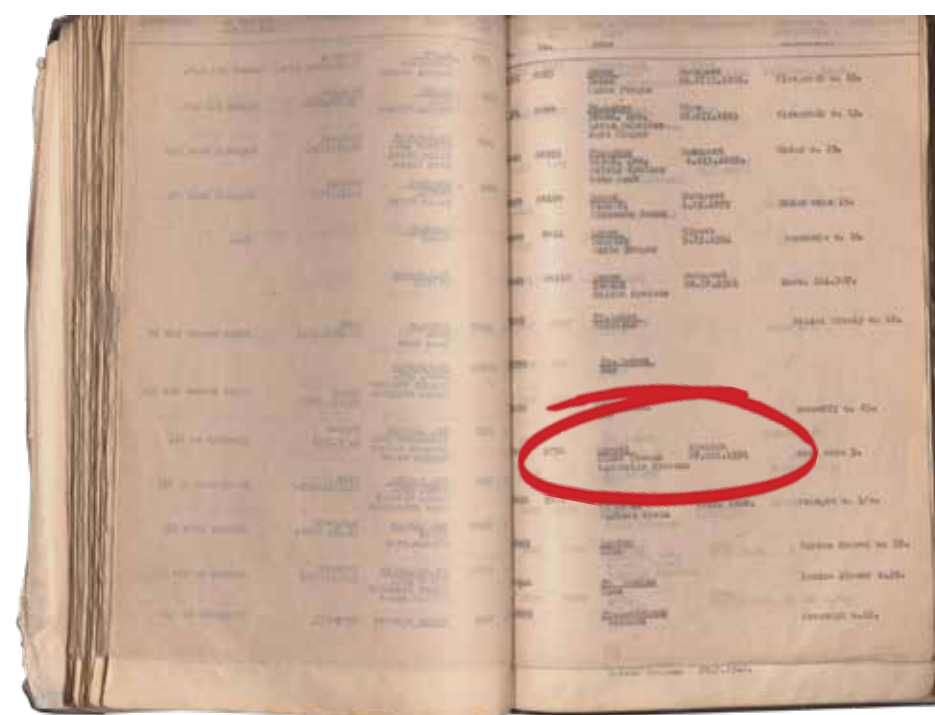
Lapid var den som tillfrågades av president Rivlin att bilda koalitionen 2021, påpekade han i en intervju med Jerusalem Post i början av juni. Höstens val är det femte valet i Israel på tre och ett halvt år.

När regeringen beslöt att upplösa parlamentet Knesset sade Lapid under en presskonferens tillsammans med Bennett: "Vad vi behöver göra idag är att gå tillbaka till idén om israelisk enhet - att inte låta mörka krafter slita isär oss inifrån. Vi måste påminna oss själva om att vi älskar varandra, älskar vårt land, och att vi bara tillsammans kommer att segra", rapporterar Jerusalem Post.

Yair Lapid är den enda israeliska politiker på ett decennium som har visat att Likudledaren Benjamin Netanyahu går att besegra.

Oppositionsblocket lett av Netanyahu har fått goda resultat i opinionsmätningarna, men inget block verkar kunna bilda en majoritet utan att ändra politiska allianser, vilket väcker farhågor för en återgång till ett politiskt dödläge och instabilitet.

Netanyahu har fortfarande inte stöd av en majoritet av ledamöterna i Knes-

Yair Lapid's pappa Josef Thomas Lempel och farmor Katherina Birmann är nedskrivna i Raoul Wallenbergs dagbok.
Foto: Andreas Enbuske/UD

set, delvis på grund av att han står inför brottsanklagelser i tre åtal.

Lapid kommer att vara värd för president Joe Bidens besök nästa månad och kommer att få möjlighet att tala vid FN:s generalförsamling i september.

Till skillnad från högerpartierna som dominerar Israels politiska system, förespråkar Lapid fredssamtal som leder till en slutlig tvåstatslösning med palestinierna, även om det enligt AP är oklart om han någonsin kommer att ha det sorts mandat som krävs för att engagera sig i en sådan process.

När Yair Lapid besökte Sverige i augusti 2016 för att tala på en Israel-manifestation på Raoul Wallenbergs torg fick Keren Kajemets verksamhetschef Max Feder-

Yair Lapid intervjuas av Keren Kajemets Max Federmann på Raoul Wallenberg torg augusti 2016.
Foto: KKL

mann en intervju med Lapid där Israels nye premiärminister berättade om hur han blev räddad av Raoul Wallenberg.

– När min pappa anlände till ghetton så fanns det något som kallades "svenskhus" där människor hade Raoul Wallenberg-pass, berättade Yair Lapid.

– Wallenberg gav dem fejkade svenska pass för att skydda dem från nazisterna. Det var fortfarande ett ghetto med förfärliga förhållanden, de åt kött från döda hästar som de hittade på gatorna.

– En dag kom tyskarna och hämtade in farmor för att ta henne till en konvoj som skulle transporteras till dödslägren och Raoul Wallenberg dök upp mitt i natten och sade: "Ni har min kvinna där, jag vill ta henne härifrån".

– Han plockade ut min farmor från den där konvojen och förde henne tillbaka till ghetton och det var så hon blev räddad. Min pappa räddades av Raoul Wallenberg bara utifrån det faktum att han bodde där, skyddad av det svenska passet, sade Lapid i intervjun.

Under sitt tal på Raoul Wallenbergs torg på Raoul Wallenbergs dag beskrev han hur den svenske diplomaten räddade hans far för 70 år sedan.

Max Federmann på Keren Kajemet Sverige menar att händelseförloppet förstärker bilden av Raoul Wallenberg Park som en viktig nyckel för relationerna mellan Sverige och Israel.

– Det finns knappast någon person som bättre förenar Sverige och Israel på ett så påtagligt sätt som Raoul Wallenberg. I juni förra året var Sveriges ambassadör i Israel, Erik Ullenhag, på besök för att se hur parken växer fram, säger han.

– I vår strävan att förbättra relationerna mellan våra länder är uppbyggnaden av parken och spridandet av kunskapen om Raoul Wallenberg ett viktigt steg, det bekräftades under vår intervju med Isaac Herzog.

– Han framförde ett starkt budskap till Israellivnärer om projektets betydelse. Nu hoppas vi att du vill stödja projektet med en gåva. Alla bidrag är välkomna och uppskattade, stora som små. Som bidragsgivare kommer du med i den speciella bok som etableras i Jerusalem, samt en QR baserad lista på plats. Med din gåva stärker du banden mellan våra länder.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

– Om det inte varit för en modig svensk diplomat hade jag inte stått här i dag,, sade Yair Lapid när han träffade Sveriges utrikesminister Ann Linde i oktober förra året.

När svenska UD-byråkrater blev aktivister

Svenska diplomater förhandlade dagligen med tyska myndigheter i Tyskland, Norge, Frankrike, Danmark och Ungern om svenskt medborgarskap för judar

I början av andra världskriget byggde Sverige byråkratiska pappersväggar för förföljda judar som önskade fly till vårt land.

Senare blev Sverige en fristad för judiska flyktingar. UD utvecklade ett byråkratiskt motstånd mot nazisternas judepolitik som fick sin kulmen med Raoul Wallenbergs uppdrag i Budapest.

På Éviankonferensen i juli 1938, där 32 länder sade ett gemensamt nej till att hjälpa de judiska flyktingarna i Tyskland och Österrike, betonade svenska UD:s rättschef Gösta Engzell att Sverige endast kan ta emot ett litet antal flyktingar samt att "Judefrågan" måste lösas genom bosättning utanför Europa.

Samma höst – en månad innan Kristallnatten – uppmanade Sverige och Schweiz tyska myndigheter att stämpla ett J i judiska pass för att underlätta avvisning vid gränsen.

När Norge ockuperades 1940 och Förintelsen sedan nådde vårt grannland blev rättschefen Gösta Engzell central för att utveckla ett byråkratiskt motstånd mot Nazi-tysklands judepolitik, enligt forskaren Paul Levine.

Redan efter sommaren 1941 lättades restriktionerna så att judisk börd var ett möjligt inresemotiv till Sverige, även om Engzell markerade den 24 november 1941 att "vantrevnad på grund av judisk börd" fortfarande inte gällde som flyktmotiv. Judiska flyktingar från Norge släpptes ändå in under 1941 och större delen av 1942.

Totalt anlände 23 judiska flyktingar till den svensk-norska gränsen under 1941. Fem av dem avvisades, men fyra kunde korsa gränsen vid ett annat distrikt, där bedömningen var generösare. Den femte avvisade var musikern Leiba Wolfberg, som återvände till Oslo, arresterades och deporterades till Auschwitz – men överlevde.

December 1941 var en brytpunkt när det gäller avvisningar av normän vid gränsen, även om några landsfiskaler redan under våren 1941 släppte på restriktionerna. Sannolikt meddelade Socialdepartementet – som polisen sorterade under – i december 1941 att avvisningarna omedelbart skulle upphöra. Därefter avvisades inga ytterligare judar vid den norska gränsen.

I oktober 1942 inleddes arresteringen av alla judiska män i Norge och all judisk egendom drogs in till staten. Några veckor senare beordrades samtliga norska judar att registrera sig, och i slutet av november arresterades judiska kvinnor, minderåriga och män som inte gått under jorden eller flytt till Sverige.

Mellan 26 november och slutet av februari 1943 deporterades 776 judar till Auschwitz via lastfartyg. 738 dog, medan 38 överlevde. Av Norges cirka 2 100 judar flydde omkring 1 200 till Sverige.

I december 1942 meddelade UD Tyskland att Sverige var berett att ta emot de judar som fortfarande fanns kvar i Norge vilket innebar att Sverige blev den första suveräna staten – sedan Nazityskland inledde sin förföljelse av judar 1933 – att

Vid krigsslutet fanns cirka 200 000 flyktingar i Sverige, vilket ska jämföras med de 25 000 som fanns vid krigsutbrottet i september 1939.

deklarerar till tyskarna att alla judar från en tredje stat var välkomna.

I början av 1943 meddelade socialministern i riksdagen att själva flykten nu räknades som politiskt flyktmotiv och inga flyktingar stoppades längre vid gränsen. Nu var frågan i stället hur mottagning i stor skala skulle hanteras och hur inlotsning skulle ske i det svenska samhället.

Om någon i Sverige värdade för en jude och dennes anhöriga var detta tillräckligt

för att UD skulle agera. UD:s upptäckt att svenskt medborgarskap innebar skydd för judar som skulle deporteras, gjorde att svenska diplomater började delta i dagliga förhandlingar med myndigheter i Tyskland, Norge, Frankrike, Danmark och Ungern. De fann att när Sverige uttryckte ett politiskt intresse av judars och judiska familjers välfärd kunde inte tyskarna behandla dessa människor som de annars skulle ha gjort.

Även om Nazitysklands byråkrater motvilligt, samt med fördröjning och undan-

flykter, tog emot dessa diplomatiska påstötningar, visade det sig gång på gång att detta strikt diplomatiska och byråkratiska agerande kunde rädda människoliv.

Diplomaten Leif Öhrvall och generalkonsul Claes Westring i Oslo höll på Engzells uppdrag ideliga förhandlingar med bland annat Hauptsturmführer Horst Wagner om att överföra svenska medborgarskap till norska judar.

Legationschef Arvid Richert och legationsrådet Eric von Post fick samma uppdrag av Engzell att i kontakter med nazi-

tyska beslutsfattare i Berlin intervensera för hotade judar.

Einar Hennings, minister i franska Vichy, fick beskedet av UD:s rättschef att såväl judar med svenskt medborgarskap som deras familjemedlemmar skulle få visum och ekonomiskt stöd för att resa till Sverige.

Sveriges sändebud i Köpenhamn, Gustaf von Dardel, fick instruktioner från Gösta Engzell att göra allt han kunde för de danska judarna och fick feedback angående tyska reaktioner på UD:s byråkratiska aktivism i Norge.

Ansträngningarna från UD:s sida ökade betydligt de första månaderna av 1943 och präglades under året av uthållighet och kontinuitet.

I september 1943 pågick en intensiv kommunikation mellan sändebudet Gustaf von Dardel i Danmark och svenska UD med anledning av Nazitysklands planer på att deportera och likvidera de danska judarna.

När planerna blev bekräftade gjorde Sveriges regering ett officiellt uttalande i Sveriges radio den 2 oktober 1943, där Nazityskland varnade för konsekvenserna om de danska judarna utsattes för samma behandling som judar i Norge och andra ockuperade länder.

För första gången sedan Hitler kom till makten 1933 uttryckte en suverän europeisk stat offentligt sin villighet att ovillkorligt ta emot judar som flydde från nazisterna.

Av Danmarks 7 800 judar (varav 1 500 var flyktingar från Tyskland) lyckades drygt 7 000, samt närmare 700 icke-judiska makar, fly över Öresund i en av de största enskilda aktionerna mot nazisternas judeutrotningar under andra världskriget.

När Nazityskland i mars 1944 ockuperade Ungern var målet att slutföra Förintelsen av Europas största kvarvarande judiska befolkning på drygt 800 000. Det

En månad innan Kristallnatten hösten 1938 uppmanade Sverige och Schweiz tyska myndigheter att stämpla ett J i judiska pass för att underlätta avvisning vid gränsen.

Foto: Commons wikimedia

svenska sändebudet Ivan Danielsson och diplomaten Per Anger i Budapest började hävda svensk anknytning och utfärda svenska provisoriska pass och andra identitetshandlingar för utsatta judar. I ett meddelande till ambassaden den 31 mars 1944 uppmanade Gösta Engzell ambassadpersonalen att utfärda tre månaders visum "för alla judar som via oss begär assistans".

Danielsson och Anger experimenterade med olika typer av dokument och upptäckte att provisoriska pass var bäst och att en namnteckning höjde dokumentets värde.

Det var denna diplomatiska aktivism som lade grunden för Raoul Wallenbergs hjältemodiga insats i Ungern hösten 1945.

Den 6 juli 1944 lämnar den 32-åriga Raoul Stockholm och anländer med tåg till Budapest tre dagar senare.

Som arkitekt, nu med titeln legationssekreterare, utvecklar Raoul både status på och användning av de befintliga skyddspassen och tar via dem – tillsammans med sina medarbetare, sitt mod, sin energi och sin auktoritet – sig an uppgiften att rädda Budapests judar.

Raoul lyckas genom en kombination av personligt mod, kreativitet, fräckhet och en ovanlig auktoritet rädda tiotusentals människor undan döden.

Det svenska sändebudet Ivan Danielsson och diplomaten Per Anger i Budapest experimenterade våren 1944 med olika typer av dokument och upptäckte att provisoriska pass var bäst och att en namnteckning höjde dokumentets värde.

Foto: Commons wikimedia

UD:s rättschef Gösta Engzell koordinerade svenska diplomater som deltog i dagliga förhandlingar med tyska myndigheter i Tyskland, Norge, Frankrike, Danmark och Ungern om svenskt medborgarskap som skydd för judar som skulle deporteras.

Foto: Commons wikimedia

Båt med danska judar på väg från Falster i Danmark till Ystad i Sverige hösten 1943.

Foto: Nationalmuseum, Danmark

Responsible Recycling
since 1907

www.kaabs.se

Den stora fyrvåningsbyggnaden är i planeringsstadiet och kommer att innehålla en konferenssal, besökscenter, laboratorier, ett innovationscenter och demonstrationsrum för vatten och miljö.
Illustration: 3Ddesign

Nytt projekt planeras i norra Israel

Innovationscenter för mat, jordbruk, vatten och miljö

Här ska de bästa hjärnorna mötas för att hitta innovativ teknik som förser världen med mat.

Synergien mellan Keren Kajemet, Kinneret Academic College och jordbruksföretaget Zemach Mifalim Company har skapat en ny plats för banbrytande projekt inom områdena vatten, jordbruk och bioteknik.

Världens befolkning växer i en oroväckande takt, och med tillväxten står 2000-talet inför avgörande frågor: Kan tillgången till livsmedel, rent dricksvatten och en rättvis ekonomi säkerställas för mänsklighetens framtid?

När det gäller Israel, hur kommer staten att ta itu med de utmaningar som den ökade befolkningen innebär, med tanke på minskade och försämrade naturresurser?

Det är här globala tekniska framsteg kommer in i bilden, en teknologi som utvecklas i en accelererande takt. Det mänskliga sinnets kreativitet, innovation och djärvhet kommer att ha gyllene möjligheter att möta dessa existentiella utmaningar och hitta lösningar för att säkerställa en hållbar framtid för våra barn och deras barnbarn.

Mot denna bakgrund etablerades Zemach-Kinneret Center 2018. Centret ligger vid Kinneret College och är en plattform för innovativa idéer inom mat, vatten och jordbruk. Högskolans första naturliga koppling var till det regionala jordbruksföretaget Zemach Mifalim Company, som ägs av drygt 20 kibbutzer i närheten av sjön Kinneret (Genesaretsjön).

Keren Kajemet, den största miljöorganisationen i Israel, gick med

i projektet år 2020 och tillsammans togs beslutet att etablera KKL-JNF-Zemach-Kinneret House, vars huvudsakliga verksamhet skulle vara ett centrum för innovation.

Genom detta partnerskap såg Keren Kajemet en möjlighet att skapa ett kunskapscentrum inom områdena miljö, vatten, jordbruk och klimatförändringar. Det nya centret förväntas attrahera humankapital och därmed stärka landets norra region.

– Visionen är att etablera ett vatten-, miljö- och hållbart jordbrukscentrum nära Kinneret, som är en strategisk källa till Israels vatten, förklarar Doron Markel, fil dr och Keren Kajemet chefsforskare.

– Vi kommer att skapa ett fokus för startups såväl som forskning och innovativ utveckling.

Synergien mellan de tre organisationerna – som var och en tillför sina resurser av kunskap, erfarenhet och praktiska verktyg – innebär att Kinneret Innovation Center har potentialen att bli en regional och internationell tillväxtmotor i alla aspekter av avancerat jordbruk.

Den stora fyrvåningsbyggnaden är i planeringsstadiet och kommer att innehålla en konferenssal, besökscenter, laboratorier, ett innovationscenter och demonstrationsrum för vatten och miljö.

Dessutom kommer byggnaden att innehålla flera gröna element, inklusive en naturlig reglering av temperatur som produceras genom strålskyddsfönster i glas och en grön växtvägg.

Solpaneler kommer att installeras på taket och anläggningen kommer att innehålla infrastruktur för framtida rening av smutsvatten. Dessa ekologiska komponenter är en del av de projektförutsättningar som införts av Keren Kajemet, som är miljösäkrigt för projektet.

Med Keren Kajemet hittade Kinneret Academic College och Zemach Mifalim Company inte bara en partner för att göra projektet möjligt utan också en deltagare som omfattar ideologin bakom.

Vi erbjuder juridisk hjälp vid testamenten

De träd du planterar efter din bortgång fortsätter att skapa en livsmiljö för de människor som bor i landet.

Genom att skriva in Keren Kajemet i ditt testamente är du med och förbättrar framtiden för de familjer som anländer till Israel.

Keren Kajemet är en miljöorganisation i dubbel bemärkelse. Trädplantering är i sig viktigt för klimatet och de träd du planterar efter din bortgång fortsätter att skapa en god livsmiljö för de människor som bor i landet.

Ingen gåva är för stor eller för liten. Din gåva kan vara pengar eller värdeföremål. En del väljer att testamentera en viss del av sin kvarlätenskap, andra vill istället testamentera hela.

Ett alternativ till traditionellt testamente är Kap-

talförsäkring med Keren Kajemet Sverige som förmånstagare. Du förvaltar ditt kapital och får samtidigt ut en månatlig livränta genom att teckna en kapitalförsäkring.

Medan man är i livet så får man pengar att leva för, månad för månad. Den dag man går bort tillfaller resterande kapital Keren Kajemet.

Har du frågor är du välkommen att kontakta oss på mejl info@kkl.nu eller tele 08-6618686 (kontorstid 9-12).

Daniel Rock tillhör de tio procent bästa förvaltarna i världen enligt Sharing Alphas ranking och har även i år fått utmärkelser av rankingbolaget.

Investeringar i världsklass

Välkommen till Hjerta Stockholm. Minimum 5 MSEK.

Daniel Rock
Investeringsrådgivning och förmogenhetsplanering

FUND SELECTION RANKING: **AAA** TOP DECILE 2020

Europeiska Investeringsrådgivarna AB
Nybrogatan 6, Stockholm.
Telefon +46 70 545 81 55
daniel.rock@hjerta.se

Att bli en månadsgivare

Att bli månadsgivare är ett praktiskt och enkelt sätt att bidra till ett grönskande Israel. Anmäl dig som månadsgivare via autogiro genom att maila till info@kkl.nu eller ringa till 08-661 86 86 så skickar vi dig en blankett att fylla i. Du kan också ladda ned en autogiroblankett på vår hemsida på länken kkl.nu/autogiro.

Du kan även registrera en periodisk månadsbetalning via

din internetbank – ange bankgiro 5816 – 5515. Mejla oss samtidigt på info@kkl.nu om det belopp du önskar ge varje månad samt till vilket ändamål som pengarna ska gå till.

Dangoor Associates is a boutique legal advisory firm, integrating legal and investment advice. We are firmly dedicated to providing advice and expertise at the highest level, focusing on addressing our clients' most important issues.

DANGOOR ASSOCIATES

Postadress: Box 7705,
10395 Stockholm, Sweden
Tel: + 46 70 764 42 57

www.dangoor-associates.com

Vi lyfter dig upp på ett högre plan!

Stort utbud och bra priser
800 byggliftrar i maskinparken.

Service och flexibilitet
Förnyad maskinpark, snabb service och bra utbildning.

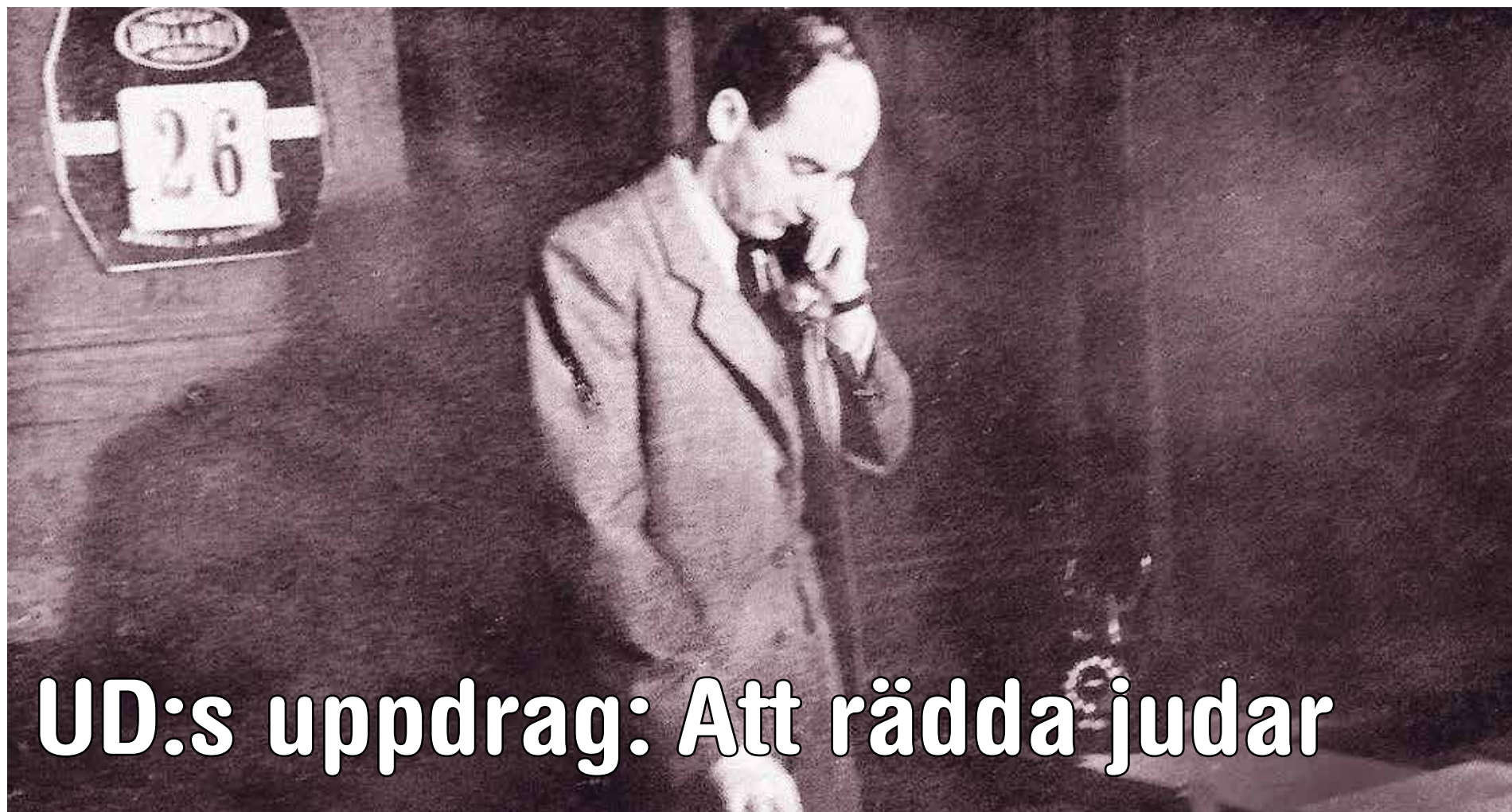
Enkla och billiga transporter
Specialbyggda lastbilar när hela Mälardalen.

Mälar-Lift AB

Hemsida: www.malarlift.se • Telefon: 021-81 07 20

Besök vår hemsida kkl.nu och vår youtube-kanal (sök Israelfonden på youtube.se)

UD:s uppdrag: Att rädda judar

Sverige har haft en ambivalent inställning både till Raoul Wallenbergs hjältedåd i Budapest i slutet av andra världskriget och till svenska UD:s byråkratiska motstånd mot Hitlers judepolitik under krigets andra hälft.

Forskaren Paul Levine, en av författarna till boken "...om detta må ni berätta" som nått mer än en och en halv miljon skolelever, studenter, lärare och andra vuxna runt om i världen, beskriver i sin doktorsavhandling från 1996 hur byråkraterna på svenska UD gick från likgiltighet till aktivistiskt motstånd i relation till Hitlers judepolitik.

Lars Hanssons doktorsavhandling från 2019 belyser hur Sveriges inställning till nazisternas jedeförföljelser genomgick denna dramatiska förändring – från uppmaningen till J-stämpel i tyska pass innan kriget till skyddspass i Budapest i slutet av kriget – hösten 1942 när Förintelsen kom till Norge.

Sverige som en fristad för norska och danska judar, UD:s insatser vid räddningen av de danska judarna, samt svenskhusen med svenska flaggor och

skyddspass med svenska riksemblem i Budapest var ett resultat av svenska UD:s omsvängning. Det var denna förändring som – tillsammans med stöd från USA:s War Refugee Board och en rad judiska organisationer – skapade förutsättningarna för att Raoul Wallenberg kunde sändas ut som svensk diplomat med officiellt uppdrag att rädda ungerska judar.

På grund av att Sverige av hänsyn till Stalin övergav sin diplomat sedan han gripits av sovjetiska trupper i januari 1945 och sattes i fängelse i Moskva, har både Raoul Wallenbergs hjältemodiga insatser och svenska UD:s byråkratiska motstånd mot Förintelsen hamnat i bakgrunden i den svenska

historieskrivningen. Raoul Wallenberg har därmed blivit betydligt mer hyllad internationellt än här hemma i Sverige. Han är hedersmedborgare i USA, Kanada, Australien och Israel.

På Keren Kajemet vill vi via opinionsbildning och genom att bygga Raoul Wallenberg Park utanför Jerusalem vara med och bryta detta stigma så att Raoul Wallenbergs gärning och Sveriges insatser mot Förintelsen får den uppskattning de förtjänar.

I det svartaste mörkret är de goda exemplen viktigare än någonsin. Och genom att lära av historien kan vi förändra framtiden.

Raoul Wallenberg är också en nyckel för Sveriges relation med Israel. Därför är vi fri-

modiga i vår uppmaning att ge en gåva till färdigställandet av Raoul Wallenberg Park utanför Jerusalem.

Din gåva blir en manifestation av svenska Israelvänner och bidrar till en fortsatt förstärkning av relationerna mellan Sverige och Israel.

Använd bankgiro 733-9518 eller swish 1232046647 för att ge din gåva! Skriv "RW" i meddelandefältet.

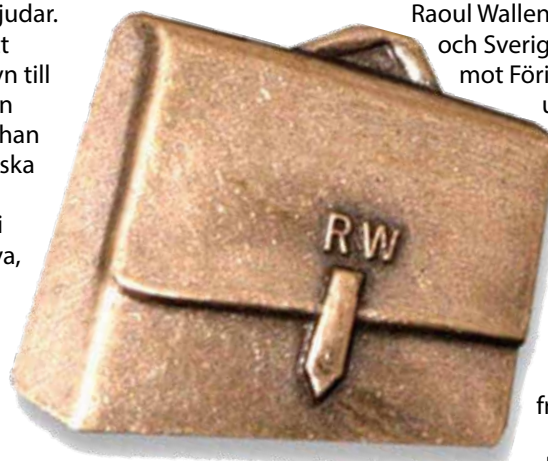
Om du skänker tusen kronor eller mer skickar vi dig en bronspin av Raoul Wallenbergs portfölj.

Portföljen var Raouls vapen mot ondskan – inuti den förvarade han skyddspass som räddade liv. Låt denna pin vara en påminnelse och symbol för medmänsklighet och civilkurage – varje dag.

Ett varmt tack för din gåva!

Max Federmann

**Verksamhetschef
Keren Kajemet
Israelfonden i Sverige**

Om du skänker tusen kronor eller mer skickar vi dig en bronspin av Raoul Wallenbergs portfölj. Portföljen var Raouls vapen mot ondskan – inuti den förvarade han skyddspass som räddade liv.

Din gåva går till Raoul Wallenberg Park

Sedan år 1901 har Keren Kajemet bokstavligen talat förberett marken för alla de miljontals judar som gjort Aliyah till Israel. Den blåa bössan, pushken, har varit symbolen för de insamlingar som gjorts. Din gåva blir en manifestation av svenska Israelvänner och bidrar till en fortsatt förstärkning av relationerna mellan Sverige och Israel.

Max Federmann

Använd bankgiro 733-9518 eller swish 1232046647 för att ge din gåva! Märk betalningen "RW".

